

ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО «ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ»
ФАХОВИЙ МЕДИКО-ФАРМАЦЕВТИЧНИЙ КОЛЕДЖ
Циклова комісія загальнофармацевтичних дисциплін

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Директор коледжу

Наталія ТВЕРДОХЛІБ

« 19 » 08 2025 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ФАРМАКОЛОГІЯ

Галузь знань 22 Охорона здоров'я
(шифр і назва галузі знань)

Спеціальність 226 Фармація, промислова фармація
(шифр і назва спеціальності)

Освітня програма (для обов'язкових дисциплін) Фармація, промислова фармація
(назва освітньої програми)

Освітньо-професійний ступінь фаховий молодший бакалавр

Робоча програма з навчальної дисципліни «Фармакологія» для здобувачів фахової передвищої освіти освітньої програми «Фармація, промислова фармація» спеціальності 226 Фармація, промислова фармація

Розробник: КАРПУН Євген, викладач Фахового медико-фармацевтичного коледжу ПрАТ ВНЗ «МАУП», спеціаліст вищої категорії, доктор філософії зі спеціальності 226 «Фармація, промислова фармація».

Робочу програму погоджено:

Гарант освітньої програми «Фармація, промислова фармація»

Євген КАРПУН

підпис

Робочу програму розглянуто та схвалено на засіданні циклової методичної комісії загальнофармацевтичних дисциплін

Протокол від "28" _____ 08 _____ 2025 року № 1

Голова циклової комісії _____ Тетяна ШИЛЕНКО

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання	
	очна (денна)	заочна
Вид дисципліни (обов'язкова чи вибіркова)	обов'язкова	обов'язкова
Мова викладання	українська	українська
Загальний обсяг у кредитах ЄКТС / годинах	9 кредитів/ 270 год	9 кредитів/ 270 год
Курс	II	II-III
Семестр	III-IV	III-V
Кількість змістових модулів	3	3
Обсяг кредитів із розподілом за семестрами	9	9
Обсяг годин, у тому числі:		
-Аудиторні	180	18
- Лекційні	50	6
- Семінарські/практичні	130	12
- Лабораторні	-	-
Самостійна робота у т.ч. Індивідуальні завдання (вказати форму), год	90	252
Форма семестрового контролю	екзамен	екзамен

2. Мета й завдання навчальної дисципліни

Мета: формування у здобувачів освіти системних знань про лікарські засоби, їх фармакологічні властивості, механізми дії, показання до застосування, побічні ефекти, взаємодії та принципи раціонального й безпечного використання в медичній і фармацевтичній практиці; підготовка майбутніх фахівців до професійної діяльності у сфері фармації.

Завдання дисципліни:

- Ознайомлення студентів з основними поняттями фармакології, класифікацією лікарських засобів та принципами їх дії на організм людини.
- Вивчення фармакокінетики (всмоктування, розподіл, метаболізм, виведення) та фармакодинаміки лікарських препаратів.
- Формування знань про показання, протипоказання, побічні реакції та токсичну дію лікарських засобів.
- Засвоєння принципів раціональної фармакотерапії та безпечного застосування

лікарських препаратів.

- Вивчення основ взаємодії лікарських засобів між собою та з іншими речовинами.
- Формування навичок аналізу інформації про лікарські засоби, роботи з довідковими джерелами, інструкціями для медичного застосування препаратів.
- Розвиток професійного мислення щодо вибору та обґрунтування застосування лікарських засобів у межах компетенцій фармацевтичного працівника.
- Підготовка студентів до подальшого вивчення клінічних і спеціальних фармацевтичних дисциплін та практичної діяльності в аптеках і закладах охорони здоров'я.

Фармакологія — одна з базових наук, яка пов'язує всі фармацевтичні дисципліни з теоретичною та практичною медициною.

Згідно з навчальним планом “Фармакологію” вивчають протягом трьох семестрів. У програму включено питання загальної та спеціальної фармакології, приділено увагу сучасній класифікації лікарських засобів, їх номенклатурі, фармакодинаміці, показанням та умовам раціонального застосування, побічній дії, протипоказанням.

Вивчення лікарських засобів здійснюється за алгоритмом:

- міжнародні непатентовані назви;
- торгові назви;
- фармакологічна група;
- механізм дії;
- фармакодинаміка (фармакологічні ефекти);
- показання до застосування та умови раціонального застосування;
- побічні ефекти;
- протипоказання;
- форма випуску препарату.

3. Компетентності та результати навчання за освітньою програмою

З метою формування фармакологічного мислення на практичних заняттях акцентується увага розв'язання проблемних завдань з моделюванням ситуацій наближених до професійної діяльності. Вивчаються питання взаємозаміни лікарських засобів безрецептурного відпуску та елементи фармацевтичної опіки. Після вивчення курсу фармакології у студента повинні бути сформовані такі професійні компетенції:

- Знання класифікації лікарських засобів за фармакологічними групами.
- Знання аналогів та синонімів, показань та протипоказань, побічної дії, правил приймання препаратів.
- Уміння користуватися нормативними документами щодо застосування та зберігання ліків.
- Знання особливостей дії лікарських засобів і фармакотерапії в педіатрії та геронтології.
- Уміння застосовувати на практиці основні принципи фармацевтичної опіки.
- Спроможність консультувати з приводу застосування лікарських засобів.
- Уміння проводити фармакотерапевтичний аналіз рецепта.
- Уміння розраховувати вищі дози лікарських засобів для дітей та людей похилого віку.
- Уміння знаходити інформацію про нові лікарські засоби з використанням різних джерел інформації.

Після вивчення дисципліни студенти повинні знати: класифікацію та номенклатуру лікарських засобів; механізми дії, фармакодинаміку, показання, протипоказання, побічну дію, порівняльну характеристику лікарських засобів та умови раціонального їх застосування.

Студенти повинні вміти:

- перевіряти правильність виписаного рецепта;
- перевіряти дози отруйних та сильнодійних лікарських засобів у рецепті;
- працювати з міжнародною та торговою номенклатурою лікарських засобів, розподіляти препарати за фармакологічними групами;
- знаходити в довідковій літературі нові лікарські засоби у відповідних фармакологічних групах та проводити їх порівняльну характеристику з відомими вітчизняними та зарубіжними аналогами;
- готувати інформацію про нові та традиційні лікарські засоби (номенклатура, фармакодинаміка та показання до застосування);
- проводити взаємозаміну лікарського препарату на аналогічний, дозволений до відпускання без рецепта лікаря;
- давати рекомендації хворим з раціонального застосування лікарських засобів (лікарська форма, шлях та режим введення та ін.);
- давати інформацію хворому про можливу побічну дію лікарського засобу;
- визначати протипоказання для призначення препарату з урахуванням його побічної дії;
- застосовувати на практиці основні принципи фармацевтичної опіки.

Студенти мають бути поінформовані про:

- основні напрями розвитку фармакології;
- фармацевтичну безпеку деяких груп лікарських засобів;
- різні джерела інформації щодо сучасних лікарських засобів.

Інтегральна компетентність	Здатність вирішувати типові спеціалізовані завдання в медичній галузі або у процесі навчання, що вимагає застосування положень і методів відповідної науки та може характеризуватися певною невизначеністю умов; відповідальність за результати своєї діяльності; здійснення контролю інших осіб у визначених ситуаціях.
Загальні компетентності (ЗК)	<p>ЗК 2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.</p> <p>ЗК 3. Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях.</p> <p>ЗК 4. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.</p> <p>ЗК 6. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.</p> <p>ЗК 7. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.</p> <p>ЗК 8. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.</p>

<p>Спеціальні (фахові) компетентності (СК)</p>	<p>СК 1. Здатність використовувати нормативно-правові акти України та дотримуватися положень належних фармацевтичних практик щодо здійснення професійної діяльності.</p> <p>СК 2. Здатність здійснювати професійну діяльність згідно з вимогами санітарно-гігієнічних норм, охорони праці та безпеки життєдіяльності, пожежної безпеки.</p> <p>СК 3. Здатність застосовувати на практиці принципи фармацевтичної етики та деонтології, розуміти соціальні наслідки професійної діяльності.</p> <p>СК 4. Здатність проводити інформаційно-просвітницьку роботу серед населення з метою профілактики поширення захворювань, популяризації здорового способу життя та покращення його якості.</p> <p>СК 5. Здатність виконувати завдання, направлені на забезпечення та контроль якості лікарських засобів та лікарської рослинної сировини</p> <p>СК 10. Здатність надавати домедичну допомогу.</p> <p>СК 12. Здатність відпускати споживачам лікарські засоби та інші товари аптечного асортименту.</p> <p>СК 13. Здатність надавати фармацевтичну допомогу (послугу) споживачам лікарських засобів та товарів аптечного асортименту.</p>
<p>Програмні результати навчання (РН)</p>	<p>РН 2. Спілкуватися державною та іноземною мовами у професійній діяльності.</p> <p>РН 3. Встановлювати ділові комунікації між усіма учасниками професійної діяльності.</p> <p>РН 4. Використовувати інформаційно-комунікативні технології та інформаційно-пошукові системи у професійній діяльності.</p> <p>РН 5. Використовувати нормативно-правові акти в процесі професійної діяльності, положення належних фармацевтичних практик, всі наявні стандартні процедури з метою завчасного забезпечення якості виробленої продукції, наданої послуги, виконаної роботи тощо.</p> <p>РН 6. Здійснювати професійну діяльність з урахуванням її значущості для здоров'я людини та напрямків розвитку фармації.</p> <p>РН 8. Дотримуватись принципів фармацевтичної етики та деонтології у професійній діяльності.</p> <p>РН 9. Пропагувати здоровий спосіб життя з метою збереження та відновлення фізіологічних і психологічних функцій, оптимальної працездатності та соціальної активності, поширювати інформацію щодо профілактики захворювань, небезпеки безвідповідального самолікування.</p> <p>РН 20. Класифікувати лікарські засоби за фармакологічними групами, умовами зберігання та умовами відпуску з аптеки.</p>

4. Програма навчальної дисципліни

III семестр.

Розділ 1. Вступ. Загальна фармакологія з рецептурою Тема 1. Вступ. Загальна фармакологія з рецептурою

ЛЕКЦІЯ 1л1. Вступ

План

1. Визначення фармакології як науки, її місце в системі медичної освіти. Основні розділи фармакології: загальна та спеціальна фармакологія. Основні наукові напрями у розвитку фармакології.
2. Поняття про лікарські препарати. Значення фармакологічних знань для практичної діяльності фармацевта.
3. Основні етапи історії фармакології (Гіппократ, Клавдій Гален, Авіценна, Парацельс). Розвиток вітчизняної фармакології (О.П. Павлов, І.П. Нелюбін, С.П. Боткін, О.І. Черкес, Г.Е. Батрак, Ф.П. Тринус, Я.Б. Максимович та ін.).
4. Шляхи пошуку нових лікарських засобів.

ЛЕКЦІЯ 1л2. Фармакокінетика ліків.

План

1. Номенклатура і принципи класифікації лікарських засобів.
2. Види фармакотерапії.
3. Шляхи введення ліків в організм.
4. Фармакокінетика ліків.

ЛЕКЦІЯ 1л3 Фармакодинаміка ліків.

План

1. Фармакологічний ефект. Механізм дії ліків. Види дії лікарських засобів на організм.
2. Негативна дія ліків на організм. Особливості дії лікарських засобів при повторному введенні (звикання, кумуляція, залежність).
3. Комбінована дія лікарських засобів.
4. Несумісність ліків.
5. Чинники, що впливають на фармакокінетику та фармакодинаміку лікарських засобів.
6. Доза та її види. Принципи дозування ліків для дітей та людей похилого віку.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 1п1

Загальна рецептура.

1. Робота з довідковою літературою, що містить інформацію про лікарські засоби.
2. Проведення корекції виписаних рецептів, виписування рецептів на лікарські форми, проведення розрахунків вищих доз для дітей та людей похилого віку.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 1п2. Загальна фармакологія.

1. Фармакокінетика ліків.
2. Фармакодинаміка ліків.
3. Чинники, що впливають на фармакокінетику та фармакодинаміку лікарських засобів.

Практичні навички:

- перевіряння правильності виписаного рецепта;

- перевіряння дози отруйних і сильнодійних лікарських препаратів у рецепті;
- розрахування вищих і терапевтичних доз для дітей та людей похилого віку;
- використання різних носіїв для отримання інформації про лікарські засоби;
- обґрунтування раціональних шляхів введення ліків в організм.

Розділ 2. Спеціальна фармакологія. Лікарські засоби, що впливають на нервову систему.

Тема 2. Лікарські засоби, що впливають на аферентну іннервацію.

4. ЛЕКЦІЯ 2л1. Лікарські засоби, що впливають на аферентну іннервацію.

План

1. Місцеві анестетики (тетракаїну гідрохлорид, прокаїн, бензокаїн, лідокаїну гідрохлорид, тримекаїн, ультракаїну гідрохлорид, бупівакаїн).
Порівняльна характеристика дії препаратів при різних видах анестезії.
2. В'яжучі засоби (танін, вісмуту субцитрат, кора дуба, шавлія лікарська тощо).
Фармакодинаміка, показання до застосування.
3. Обволікальні та адсорбівні засоби (крохмаль, насіння льону, корінь алтеї лікарської, ентеросгель, активоване вугілля, альмагель, діосмектит). Дія. Застосування.
4. Подразнювальні засоби (розчин амоніаку, препарати ментолу, гірчичники, перцевий пластир, олія терпентинова очищена та ін.). Місцева і рефлекторна дія. Показання до застосування.

3. ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 2п1

Лікарські засоби, що впливають на аферентну іннервацію.

1. Вивчення лікарських засобів за алгоритмом.
2. Вирішення ситуаційних завдань.
3. Проведення взаємозаміни лікарських засобів.

Практичні навички:

- розподіл лікарських засобів за фармакологічними групами;
- проведення взаємозаміни лікарських засобів безрецептурного відпускання;
- надання рекомендації щодо раціонального застосування лікарських засобів, що відпускаються без рецепта;
- здійснення фармацевтичної опіки на лікарські засоби безрецептурного відпуску.

Тема 3. Лікарські засоби, що впливають на еферентну іннервацію. Лікарські засоби, що діють у ділянці холінергічних синапсів

ЛЕКЦІЯ 3л1

М- та Н-холіноміметики.

План

1. Основні відомості про еферентну іннервацію. Поділ еферентних нервів на холінергічні та адренергічні. Поняття про холіно- та адренорецептори.
2. Класифікація лікарських засобів, які впливають на еферентну іннервацію.
3. М-холіноміметики (пілокарпіну гідрохлорид, ацеклідин). Механізм дії. Вплив на розмір зіниці ока, серце, секреторні органи, тонус м'язів. Показання до застосування. Побічні дії.
4. Н-холіноміметики (цититон). Особливості дії, застосування. Токсична дія нікотину. Шкідливість куріння для організму. Лікарські препарати, що полегшують

відвикання від куріння (табекс, нікоретте).

ЛЕКЦІЯ 3л2 Антихолінестеразні засоби.

План

1. Антихолінестеразні засоби (неостигміну метилсульфат, галантаміну гідробромід, фізостигміну саліцилат, армін). Механізм дії.
2. Порівняльна характеристика окремих препаратів. Показання до застосування.
3. Токсичність фосфорорганічних сполук (ФОС). Допомога в разі отруєння (дипіроксим, ізонітрозин, алоксим).

ЛЕКЦІЯ 3л2

М- та Н-холіноблокатори.

План

1. М-холіноблокатори (атропіну сульфат, препарати беладони, платифіліну гідротартрат, скополаміну гідробромід, метацин, іпратропію бромід, тропікамід, пірензепін). Вплив на м-холінорецептори та центральну нервову систему. Гостре отруєння атропіном, допомога при отруєнні. Порівняльна характеристика препаратів. Показання до застосування.
2. Н-холіноблокатори: гангліоблокатори (гексаметонію бензосульфат, азаметонію бромід, димеколін, пахікарпіну гідройодид, трепірію йодид). Фармакодинаміка, показання до застосування, побічні дії; міорелаксанти (тубокурарину хлорид, піпекуронію бромід, векуронію бромід, меліктин, суксаметонію йодид). Механізм дії, застосування, профілактика ускладнень.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 3п1

Лікарські засоби, що діють у ділянці холінергічних синапсів.

1. Вивчення лікарських засобів за алгоритмом з цієї теми.
2. Вирішення ситуаційних і фармакологічних задач.
3. Проведення фармакотерапевтичного аналізу виписаних рецептів.
4. Обґрунтування раціонального вибору лікарських засобів з урахуванням клінічної ситуації за цією темою.

Практичні навички:

- розподіл лікарських засобів за фармакологічними групами;
- заміна відсутнього в аптеці лікарського засобу на аналогічний, дозволений до відпускання без рецепта лікаря;
- здійснення фармацевтичної опіки на безрецептурні лікарські засоби.

Тема 4. Лікарські засоби, що впливають на еферентну іннервацію. Лікарські засоби, що діють у ділянці адренергічних синапсів

ЛЕКЦІЯ 4л1 Адреноміметики.

План

1. Адренорецептори: визначення, класифікація на α і β .
 2. Адреноміметики. Класифікація за дією на адренорецептори:
 - α -адреноміметики (норепінефрин, фенілефрину гідрохлорид, нафазолін, ксилометазолін, оксиметазоліну гідрохлорид, тетризолін);
 - β -адреноміметики (сальбутамол, кленбутерол, фенотерол, добутамін);
 - α , β -адреноміметики (адреналіну гідрохлорид, ефедрину гідрохлорид).
- Механізм дії. Застосування. Побічні дії.

ЛЕКЦІЯ 4л2. Антиадренергічні засоби.

План

1. Антиадренергічні засоби. Класифікація:
 - α -адреноблокатори (дигідроерготамін, дигідроерготоксин, фентоламін, доксазозин, теразозин, празозин, пророксан, ніцерголін);
 - β -адреноблокатори (пропранолол, талінолол, атенолол, метопролол, бісопролол, бетаксоллол);
 - симпатолітики (резерпін).
2. Механізм дії. Застосування. Фармакодинаміка. Побічні дії.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 4п1

Лікарські засоби, що діють у ділянці адренергічних синапсів.

1. Вивчення лікарських засобів за алгоритмом з цієї теми.
2. Вирішення ситуаційних і фармакологічних задач.
3. Проведення фармакотерапевтичного аналізу виписаних рецептів.
4. Обґрунтування раціонального вибору лікарських засобів з урахуванням клінічної ситуації за цією темою.

Практичні навички:

- розподіл лікарських засобів за фармакологічними групами;
- заміна відсутнього в аптеці лікарського засобу на аналогічний, дозволений до відпускання без рецепта лікаря;
- здійснення фармацевтичної опіки на безрецептурні лікарські засоби.

Тема 5. Лікарські засоби, що пригнічують центральну нервову систему

ЛЕКЦІЯ 5л1

Засоби для наркозу. Спирт етиловий.

План

1. Основні відомості про будову та функції центральної нервової системи (ЦНС). Класифікація лікарських засобів, що діють на ЦНС.
2. Засоби для наркозу. Поняття про наркоз. Стадії наркозу. Види наркозу. Премедикація.
3. Засоби для інгаляційного наркозу (ефір, фторотан, діазоту оксид, енфлуран, ізофлуран). Порівняльна характеристика. Ускладнення до і після наркозу, їх профілактика.
4. Засоби для неінгаляційного наркозу (тіопентал-натрій, пропанідид, натрію оксибутират, кетаміну гідрохлорид). Порівняльна характеристика.
5. Спирт етиловий. Місцева дія. Застосування в медичній та фармацевтичній практиці. Вплив на ЦНС та організм у цілому. Гостре отруєння спиртом етиловим, допомога. Хронічне отруєння (алкоголізм хронічний). Лікування хронічного алкоголізму (апоморфін, тетурам).

ЛЕКЦІЯ 5л2. Снодійні засоби. Протисудомні засоби.

План

1. Снодійні засоби. Сон, його значення. Причини безсоння. Класифікація снодійних засобів:
 - похідні барбітурової кислоти (фенобарбітал);
 - похідні бензодіазепіну (нітразепам);
 - снодійні засоби різних хімічних груп (зопіклон, золпідем, доксиламін, бромізовал тощо). Порівняльна характеристика снодійних засобів. Гостре отруєння, допомога.

2. Протисудомні засоби
 - Протиепілептичні засоби (фенобарбітал, фенітоїн, карбамазепін, етосуксимід, натрію вальпроат, клоназепам). Поняття про епілепсію. Основні принципи фармакотерапії епілепсії. Механізм дії засобів. Застосування їх при різних видах епілепсії.
 - Протипаркінсонічні засоби (тригексифенідил, леводопа, селегілін, амантадин, наком, мадопар). Поняття про хворобу Паркінсона, паркінсонізм. Класифікація протипаркінсонічних засобів за механізмом дії. Механізм дії даних препаратів, застосування, побічні дії.

ЛЕКЦІЯ 5л3 Наркотичні анальгетики.

План

1. Анальгетики. Поняття про біль. Види болю. Класифікація анальгетиків.
2. Наркотичні анальгетики (морфіну гідрохлорид, кодеїн, етилморфіну гідрохлорид, тримеперидин, фентаніл, трамадол тощо). Механізм дії. Показання до застосування. Побічні дії.
3. Вплив наркотичних анальгетиків на ЦНС, функцію шлунка. Звикання. Лікарська залежність (наркоманія, токсикоманія). Профілактика наркоманії. Гостре отруєння. Мета призначення налоксону при гострому отруєнні.
4. Поняття про нейролептаналгезію.

ЛЕКЦІЯ 5л4

Ненаркотичні анальгетики та нестероїдні протизапальні засоби.

План

1. Ненаркотичні анальгетики та нестероїдні протизапальні засоби (парацетамол, метамізол натрію, цитрамон, баралгетас, кислота ацетилсаліцилова, фенілбутазон, диклофенак натрію, кетопрофен, ібупрофен, мелоксикам, індометацин, целекоксиб, німесулід та ін.).
2. Механізм протизапальної, жарознижувальної та анальгезуючої дії.
3. Фармакодинаміка, показання до застосування, побічні дії.

ЛЕКЦІЯ 5л5. Психотропні засоби пригнічувальної дії.

План

1. Психотропні засоби пригнічувальної дії. Класифікація психотропних засобів.
2. Седативні засоби (броміди, препарати валеріани, персен, трава собачої кропиви, новопасит, кардіофіт). Вплив на ЦНС. Механізм дії, показання до застосування.
3. Транквілізатори. Класифікація, номенклатура лікарських засобів (діазепам, феназепам, мезапам, гідазепам, гідроксизин, мебікар, алпразолам, лоразепам). Фармакологічні ефекти, показання до застосування, побічні ефекти, протипоказання.
4. Нейролептики (хлорпромазин, дроперидол, галоперидол, перфеназин, левомепромазин, сульпірид). Загальна характеристика групи. Вплив на психічну (вищу нервову) діяльність. Класифікація, номенклатура. Фармакодинаміка, показання до застосування, побічні ефекти, протипоказання.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 5п1

Засоби для наркозу. Спирт етиловий. Снодійні засоби.

Протисудомні засоби.

1. Вивчення лікарських засобів за алгоритмом з цих тем.
2. Вирішення ситуаційних і фармакологічних задач.
3. Обґрунтування раціонального вибору лікарських засобів з урахуванням конкретної клінічної ситуації.
4. Проведення фармакотерапевтичного аналізу рецепта.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 5п2

Анальгетики.

1. Вивчення лікарських засобів за алгоритмом з цієї теми.
2. Вирішення ситуаційних і фармакологічних задач.
3. Обґрунтування раціонального вибору лікарських засобів з урахуванням конкретної клінічної ситуації.
4. Проведення фармакотерапевтичного аналізу рецепта.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 5п3

Психотропні засоби пригнічувальної дії.

1. Вивчення лікарських засобів за алгоритмом з цієї теми.
2. Вирішення ситуаційних і фармакологічних задач.
3. Обґрунтування раціонального вибору лікарських засобів з урахуванням конкретної клінічної ситуації.
4. Проведення фармакотерапевтичного аналізу рецепта.

Практичні навички:

- розподіл лікарських засобів за фармакологічними групами;
- надання рекомендацій щодо раціонального застосування лікарських засобів та попередження про можливу побічну дію;
- проведення взаємозамінних ліків безрецептурного відпускання;
- здійснення фармацевтичної опіки на лікарські засоби безрецептурного відпуску.

Тема 6. Лікарські засоби, що збуджують центральну нервову систему

ЛЕКЦІЯ 6л1

Лікарські засоби, що збуджують центральну нервову систему.

План

1. Антидепресанти. Класифікація, номенклатура:
 - трициклічні (амітриптилін);
 - інгібітори моноамінооксидази (ніаламід, піразидол);
 - селективні інгібітори зворотнього захоплення серотоніну (флуоксетин, сертралін);
 - рослинні препарати (гіперицин).Фармакодинаміка, показання до застосування. Побічні дії.
2. Ноотропні засоби (пірацетам, гамма-аміномасляна кислота, піридитол, пантогам, фенібут, натрію оксипутират). Механізм дії, фармакодинаміка, застосування, побічні дії.
3. Загальнотонізуючі засоби (адаптогени): настоянки та рідкі екстракти (женьшеню, лимонника, заманихи, родіоли рожевої, елеутерокока, левзеї, ехінацеї), сапарал, пантокрин, цитрулін.
Механізм дії. Застосування.
4. Психостимулятори (мезокарб, кофеїн-бензоат натрію). Особливості впливу на психічну діяльність, серцево-судинну систему. Показання до застосування.
5. Аналептики (камфора, нікетамід, бемеград, етимізол, кофеїн-бензоат натрію, цититон, сульфокамфокаїн). Пряма та рефлекторна дія на дихальний і судиноруховий центри. Застосування. Побічні дії.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 6п1

Лікарські засоби, що збуджують центральну нервову систему.

1. Вивчення лікарських засобів за алгоритмом.
2. Вирішення ситуаційних і фармакологічних задач.
3. Обґрунтування раціонального вибору лікарських засобів з урахуванням конкретної клінічної ситуації.
4. Фармакотерапевтичний аналіз рецепта.
5. Здійснення фармацевтичної опіки на лікарські засоби безрецептурного відпуску.

Практичні навички:

- розподіл лікарських засобів за фармакологічними групами;
- надання рекомендацій щодо раціонального застосування лікарських засобів та попередження про можливу побічну дію;
- проведення взаємозаміни ліків безрецептурного відпуску;
- здійснення фармацевтичної опіки на лікарські засоби безрецептурного відпускання.

Розділ 3. Спеціальна фармакологія. Лікарські засоби, що впливають на різні органи та системи.

Тема 7. Лікарські засоби, що впливають на функції органів дихання

ЛЕКЦІЯ 7л1

Лікарські засоби, що впливають на функції органів дихання

План

1. Протикашльові лікарські засоби .Загальна характеристика групи.
Класифікація, номенклатура:
 - наркотичні (центральні) протикашльові засоби (кодеїну фосфат, етилморфіну гідрохлорид);
 - ненаркотичні протикашльові засоби (глауцин, окселадину цитрат, бутамірату цитрат, лібексин, тусин плюс та інші).
Фармакодинаміка, показання до застосування.
2. Відхаркувальні лікарські засоби
Класифікація, номенклатура (трава термопсису, алтемікс, мукалтин, пертусин, трипсин кристалічний, бромгексин, амброксол, ацетилцистеїн тощо). Фармакодинаміка, показання до застосування. Побічні дії.
3. Лікарські засоби для лікування бронхіальної астми.
Бронхіальна астма: причини, види. Класифікація засобів за механізмом дії, їх номенклатура:
 - бронхолітики:
 - адrenomіметики (сальбутамол, фенотерол, адреналіну гідрохлорид, ефедрину гідрохлорид);
 - м-холіноблокатори (атропіну сульфат, іпратропію бромід);
 - спазмолітики міотропної дії (амінофілін, теофілін);
 - протиалергічні лікарські засоби (натрію кромоглікат, кетотифен).
 - глюкокортикостероїди (мазипредон, беклометазону дипропіонат).Порівняльна характеристика. Показання до застосування.
4. Лікарські засоби, що призначаються при набряку легень.
Номенклатура (гексаметоній, маніт, фуросемід, амінофілін, кисень, спирт етиловий, антифомсилан). Мета призначення цих препаратів при набряку легень.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 7п1

Лікарські засоби, що впливають на функції органів дихання

1. Вивчення лікарських засобів за алгоритмом з цієї теми.
2. Вирішення ситуаційних і фармакологічних задач.
3. Обґрунтування раціонального вибору лікарських засобів з урахуванням конкретної клінічної ситуації.
4. Фармакотерапевтичний аналіз рецепта.

Практичні навички:

- розподіл лікарських засобів за фармакологічними групами;
- надання рекомендації щодо раціонального застосування лікарських засобів;
- проведення взаємозаміни ліків безрецептурного відпускання;
- здійснення фармацевтичної опіки на лікарські засоби безрецептурного відпускання.

Тема 8. Лікарські засоби, що впливають на серцево-судинну систему

ЛЕКЦІЯ 8л1 Кардіотонічні лікарські засоби

План

1. Серцеві глікозиди. Загальна характеристика. Фармакодинаміка. Класифікація, номенклатура:

- препарати наперстянки (дигітоксин, дигоксин, ланатозид);
- препарати горицвіту (трава горицвіту весняного, адонізид);
- препарати строфанту (строфантин);
- препарати конвалії (корглікон).

Особливості дії. Показання до застосування. Порівняльна характеристика серцевих глікозидів. Гостре та хронічне отруєння серцевими глікозидами. Допомога.

2. Неглікозидні кардіотонічні засоби (амринон, мілринон, добутамін).
Механізм дії. Застосування.

ЛЕКЦІЯ 8л2 Протиаритмічні лікарські засоби

План

1. Види та причини аритмій. Класифікація, номенклатура протиаритмічних засобів.

2. Засоби для корекції тахіаритмій:

- Мембраностабілізатори (хінідину сульфат, прокаїнамід, морацізину гідрохлорид та ін.);

- β -адреноблокатори (пропранолол та ін.);

- блокатори кальцієвих каналів (верапаміл);

- засоби, що відновлюють іонну рівновагу (калію хлорид, аспаркам);

- інгібітори реполяризації (аміодарон).

Порівняльна характеристика. Механізм дії. Застосування.

3. Засоби для корекції брадиаритмій:

- м-холіноблокатори (атропіну сульфат);

- адреноміметики (адреналіну гідрохлорид, добутамін). Порівняльна характеристика. Механізм дії. Застосування.

ЛЕКЦІЯ 8л3 Антиангінальні лікарські засоби

План

1. Поняття про ішемічну хворобу серця. Антиангінальні засоби: класифікація, номенклатура.

2. Засоби, що зменшують потребу міокарда в кисні та поліпшують його кровопостачання (гліцерил тринітрат: нітрогліцерин, сустак, нітронг, нітрогранулонг, нітродерм, нітромазь; ериніт, ізосорбід динітрат, ніфедипін, амлодипін, верапаміл).

3. Засоби, що знижують потребу міокарда в кисні (атенолол, метопролол, бісопролол, пропранолол).

4. Засоби, що підвищують постачання міокарда киснем (валідол, дипіридабол).

5. Засоби, що підвищують стійкість міокарда до гіпоксії та ішемії (триметазидин, мілдронат, інозин).

6. Порівняльна характеристика антиангінальних засобів їх застосування.

7. Лікарські засоби, що застосовуються при інфаркті міокарда:

– наркотичні анальгетики (морфіну гідрохлорид, тримеперидин);

– протиаритмічні (лідокаїну гідрохлорид, прокаїнамід);

– антикоагулянти (гепарин, надропарин кальцію);

– фібринолітичні препарати (стрептокіназа);

– антиагреганти (кислота ацетилсаліцилова, клопідогрел);

– інші групи.

Мета призначення даних препаратів.

ЛЕКЦІЯ 8л4

Гіпохолестеринемічні лікарські засоби. Лікарські засоби, які впливають на мозковий кровообіг

План

1. Гіпохолестеринемічні лікарські засоби. Основні відомості про атеросклероз. Загальна характеристика групи. Класифікація, номенклатура:

– засоби, що впливають на обмін ліпідів (ловастатин, симвастатин, флувастатин, правастатин, аторвастатин, фенофібрат, ципрофібрат);

– антиоксиданти (токоферолу ацетат, рутин, кислота аскорбінова, метіонін, кислота глютамінова);

– ангіопротектори (пірикарбат);

– антиагреганти (тиклопідин, кислота ацетилсаліцилова);

– засоби інших груп (кислота ніотинова, лінетол). Фармакодинаміка.

Показання до застосування.

2. Лікарські засоби, які впливають на мозковий кровообіг. Класифікація, номенклатура:

– блокатори кальцієвих каналів (німодипін, флунаризин, цинаризин);

– α -адреноблокатори (дигідроерготамін, дигідроерготоксин, ніцерголін);

– препарати, що містять екстракт гінкго білоба, алкалоїди барвінку (гінкгобілоба екстракт, вінпоцетин);

– комбіновані препарати (інстенон);

– засоби різних груп (пентоксифілін, ксантинолу нікотинат, пірацетам).

Особливості дії. Застосування.

ЛЕКЦІЯ 8л5

Антигіпертензивні лікарські засоби

План

1. Гіпертонічна хвороба. Причини виникнення. Антигіпертензивні засоби, класифікація, номенклатура.

2. Нейротропні засоби (клонідину гідрохлорид, метилдофа, моксонідин, резерпін, гексаметонію бензосульфат, азаметонію бромід, теразозин, доксазозин,

пропранолол).

3. Антагоністи кальцію (ніфедипін, амлодипін).
4. Периферичні вазодилататори (гідралазин, нітропрусид натрію).
5. Міотропні спазмолітичні засоби (бендазол, папаверину гідрохлорид, дротаверину гідрохлорид).
6. Інгібітори АПФ (каптоприл, еналаприл, периндоприл, раміприл).
7. Блокатори рецепторів ангіотензину II (вальзартан, ірбесартан, лозартан калію, кандесартан).
8. Сечогінні засоби (гідрохлортіазид, фуросемід та інші).
9. Комбіновані засоби (адельфан, норматенс, тенорік, тонорма, каптопрес, капозид, лозап плус та інші).
10. Порівняльна характеристика гіпотензивних засобів.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 8п1

Кардіотонічні лікарські засоби. Протиаритмічні лікарські засоби.

Антиангінальні лікарські засоби.

1. Вивчення лікарських засобів за алгоритмом з цієї теми.
2. Вирішення ситуаційних і фармакологічних задач.
3. Фармакотерапевтичний аналіз виписаних рецептів.
4. Обґрунтування раціонального вибору лікарських засобів з урахуванням конкретної клінічної ситуації.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 8п2 Гіпохолестеринемічні лікарські засоби.

Лікарські засоби, які впливають на мозковий кровообіг.

1. Вивчення лікарських засобів за алгоритмом з цієї теми.
2. Вирішення ситуаційних і фармакологічних задач.
3. Фармакотерапевтичний аналіз виписаних рецептів.
4. Обґрунтування раціонального вибору лікарських засобів з урахуванням конкретної клінічної ситуації.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 8п3 Антигіпертензивні лікарські засоби

1. Вивчення лікарських засобів за алгоритмом з цієї теми.
2. Вирішення ситуаційних і фармакологічних задач.
3. Фармакотерапевтичний аналіз виписаних рецептів.
4. Обґрунтування раціонального вибору лікарських засобів з урахуванням конкретної клінічної ситуації.

Практичні навички:

- розподіл лікарських засобів за фармакологічними групами;
- надання рекомендації щодо раціонального застосування лікарських засобів та попередження про можливу побічну дію;
- визначення особливості нових лікарських препаратів порівняно з відомими аналогами.

Тема 9. Лікарські засоби, що впливають на функцію нирок

ЛЕКЦІЯ 9л1

Лікарські засоби, що впливають на функцію нирок

План

1. Сечогінні засоби. Класифікація, номенклатура:
 - Салуретики (гідрохлортіазид, клопамід, фуросемід, кислота етакринова, ацетазоламід);

- калійзберігальні діуретики (спіронолактон, тріамтерен);
 - осмотичні діуретики (маніт);
 - сечогінні засоби рослинного походження (листя брусниці, трава хвоща польового, бруньки березові, листя мучниці, листя ортосифону, канефрон, нефрофіт та ін.);
- Фармакодинаміка, показання до застосування, побічні дії, протипоказання.
2. Засоби, що підвищують виведення сечової кислоти та конкрементів (алопуринол, бензобромарон, цистенал, спазмоцистенал, оліметин).
 3. Подагра. Фармакодинаміка лікарських засобів для лікування хворих на подагру. Застосування.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 9п1

Лікарські засоби, що впливають на функцію нирок

1. Вивчення лікарських засобів за алгоритмом з даних тем.
2. Вирішення ситуаційних і фармакологічних задач.
3. Проведення взаємозаміни ліків безрецептурного відпуску.
4. Фармакотерапевтичний аналіз виписаних рецептів.

Практичні навички:

- розподіл лікарських засобів за фармакологічними групами;
- надання рекомендації щодо раціонального застосування лікарських засобів;
- орієнтація в питаннях взаємозаміни ліків безрецептурного відпускання.

Тема 10. Лікарські засоби, що впливають на міометрій.

ЛЕКЦІЯ 10л1

Лікарські засоби, що впливають на міометрій.

План

1. Класифікація, номенклатура:
 - засоби, що посилюють ритмічні скорочення міометрію (окситоцин, пахікарпін, гідройодид та інші);
 - засоби, що підвищують тонус міометрію і виявляють кровоспинну дію (ергометрину малеат, метилергометрин, котарніну хлорид та ін.);
 - засоби, що знижують тонус і скорочувальну активність міометрію (фенотерол, сальбутамол);
 - рослинні препарати (трава грициків звичайних, настоянка листя барбарису).
2. Фармакодинаміка, показання до застосування, побічні дії, протипоказання.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 10п1 Лікарські засоби, що впливають на міометрій.

1. Вивчення лікарських засобів за алгоритмом з даної теми.
2. Вирішення ситуаційних і фармакологічних задач.
3. Обґрунтування раціонального вибору лікарського засобу з урахуванням конкретної клінічної ситуації.
4. Фармакотерапевтичний аналіз виписаних рецептів.

Практичні навички:

- розподіл лікарських засобів за фармакологічними групами;
- надання рекомендації щодо раціонального застосування лікарських засобів;
- проведення заміни відсутнього безрецептурного лікарського засобу аналогічним за дією.

Тема 11. Лікарські засоби, що діють на кровотворення, систему згортання

крові та фібриноліз.

ЛЕКЦІЯ 11.1

Лікарські засоби, що діють на кровотворення, систему згортання крові та фібриноліз.

План

1. Основні уявлення про анемію. Види анемії.
2. Лікарські засоби, які впливають на еритропоез. Препарати: фероплект, фероплекс, тардіферон, фєро-градумет, ферковен, ферум-лек, жєктофер, коамід, ціанокобаламін, кислота фолієва. Порівняльна характеристика препаратів.
3. Лікарські засоби, які впливають на лейкопоез. Препарати: натрію нуклеїнат, тималін, левамїзол, меркаптопурин, циклофосфамід та ін.). Порівняльна характеристика препаратів.
4. Основні уявлення про систему зсідання крові, фібриноліз, агрегацію тромбоцитів.
5. Гемостатичні засоби. Препарати: тромбін, фібриноген, кальцію хлорид, менадіон, єтамзилат).
6. Порівняльна характеристика гемостатичних засобів.
7. Антифібринолітичні засоби. Препарати (кислота амінокапронова, кислота амінометилбензойна, кислота транєксамова). Механїзм дії, фармакодинаміка, показання до застосування, побічні дії.
8. Антикоагулянти:
 - антикоагулянти прямої дії (гепарин, надропарин кальцію, єноксапарин натрію, ревіпарин натрію, далтепарин натрію, гепаринова мазь);
 - антикоагулянти непрямої дії (фєніндїон, аєенокумарол).Фармакодинаміка, показання до застосування. Побічні дії.
9. Антиагреганти. Препарати (кислота аєетилсалїцилова, дїпїридамол, тїклопїдїн, клопїдогрєл). Механїзм дії, фармакодинаміка, показання до застосування, побічні дії.
10. Фїбринолітичні засоби (фїбринолізин, стрєптокіназа, альтеплаза). Механїзм дії. Застосування.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 11.1

Лікарські засоби, що діють на кровотворення, систему згортання крові та фібриноліз.

1. Вивчення лікарських засобів за алгоритмом з цієї теми.
2. Вирішення ситуаційних і фармакологічних задач.
3. Обґрунтування вибору лікарського засобу з урахуванням конкретної клінічної ситуації.

Практичні навички:

- розподіл лікарських засобів за фармакологічними групами;
- надання рекомендації щодо раціонального застосування лікарських засобів;
- проведення взаємозаміни лікарського препарату на аналогічний, дозволений до відпускання без рецепта лікаря.

Тема 12. Лікарські засоби, що впливають на функції органів травлення.

ЛЕКЦІЯ 12.1

Лікарські засоби, що впливають на апетит. Лікарські засоби, щорегулюють секреторну функцію шлунку

План

1. Лікарські засоби, що впливають на апетит
 - Засоби, що підвищують апетит (полин гіркий, золототисячник звичайний, деревій звичайний, інсуліни).
Особливості дії, застосування.
 - Анорексигенні засоби та засоби, що зменшують вагу тіла (фепранон, орлістат та інші).
2. Лікарські засоби, що регулюють секреторну функцію шлунку. Поняття про гастрит, виразкову хворобу шлунку.
 - а. Засоби, що призначаються при недостатній секреції залоз шлунка (пепсин, кислота хлороводнева, ацидин-пепсин, абомін, сік шлунковий натуральний, плантаглюцид).
 - б. Засоби, що застосовуються при надмірній секреції залоз шлунка та виразковій хворобі шлунка:
 - м-холіноблокатори (атропіну сульфат, пірензепін);
 - блокатори H₂-рецепторів (ранітидин, фамотидин);
 - інгібітори H⁺-K⁺-АТФ-ази (омепразол, лансопразол, пантопразол);
 - антацидні препарати (натрію гідрогенкарбонат, магнію оксид, алюмініюгидроксид, альмагель, альмагель А, фосфалюгель, маалокс);
 - антихелікобактерні засоби (метронідазол, хелікоцин).
 - інші противиразкові засоби (вісмуту субцитрат, вікаїр, мізопростол, гастроліт, сукральфат). Фармакодинаміка, показання до застосування. Побічні дії.

ЛЕКЦІЯ 12.2

Лікарські засоби, які застосовують при порушенні секреції підшлункової залози. Гепатотропні лікарські засоби.

План

1. Лікарські засоби, які застосовують при порушенні секреції підшлункової залози
 - Панкреатит.
 - Засоби замісної терапії (панкреатин, панзинорм форте, фестал, мезим-форте, дигестал, ензистал та ін.). Дія, застосування.
 - Антиферментні засоби (апротинін, пантрипін та ін.). Дія. Застосування.
 - 2. Гепатотропні лікарські засоби
 - а. Жовчогінні засоби. Класифікація, номенклатура, дія, показання до застосування:
 - Холеретичні засоби (холосас, алохол, фламін, холагол, холензим, оксафенамід);
 - холекінетичні та холеспазмолітичні засоби (магнію сульфат, атропіну сульфат, дротаверину гідрохлорид).
 - б. Холелітолітичні засоби (кислота урсодезоксихолева та ін.).
 - с. Гепатопротектори. Класифікація, номенклатура (силібінін, есенціале, гепабене, тіотриазолін). Дія, показання до застосування.

ЛЕКЦІЯ 12.3

Блювотні та протиблювотні лікарські засоби. Проносні та протипроносні лікарські засоби.

План

1. Блювотні та протиблювотні лікарські засоби
 - а. Класифікація та номенклатура блювотних лікарських засобів:
 - центральної дії (апоморфіну гідрохлорид);

– рефлекторної дії (препарати блювотного кореня, еметин, міді сульфат, цинку сульфат). Дія, застосування.

в. Класифікація та номенклатура протиблювотних лікарських засобів (етаперазин, тропісетрон, метоклопрамід). Фармакодинаміка, показання до застосування.

2. Проносні та протипроносні лікарські засоби Класифікація, номенклатура.

– Проносні лікарські засоби (корені ревеня, кора крушини, листя сени, сеннаде, регулакс, олія касторова, фенолфталеїн, ізафенін, бісакодил, натрію пікосульфат, натрію сульфат, магнію сульфат, морська капуста, масло вазелінове, олія мигдалева та інші). Особливості застосування окремих лікарських засобів.

– Протипроносні лікарські засоби (лоперамід у гідрохлорид, діосмектит). Особливості дії. Застосування.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 12п1

Лікарські засоби, що впливають на апетит.

Лікарські засоби, що регулюють секреторну функцію шлунку.

1. Вивчення лікарських засобів за алгоритмом з цієї теми.
2. Вирішення ситуаційних і фармакологічних задач.
3. Обґрунтування вибору лікарського засобу з урахуванням конкретної клінічної ситуації.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 12п2

Лікарські засоби, які застосовують при порушенні секреції підшлункової залози. Гепатотропні лікарські засоби.

1. Вивчення лікарських засобів за алгоритмом з цієї теми.
2. Вирішення ситуаційних і фармакологічних задач.
3. Обґрунтування вибору лікарського засобу з урахуванням конкретної клінічної ситуації.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 12п3

Блювотні та протиблювотні лікарські засоби Проносні та протипроносні лікарські засоби

1. Вивчення лікарських засобів за алгоритмом з цієї теми.
2. Вирішення ситуаційних і фармакологічних задач.
3. Обґрунтування вибору лікарського засобу з урахуванням конкретної клінічної ситуації.

Практичні навички:

- розподіл лікарських засобів за фармакологічними групами;
- надання рекомендацій щодо раціонального застосування лікарських засобів;
- проведення взаємозаміни безрецептурних лікарських засобів;
- здійснення фармацевтичної опіки на лікарські засоби безрецептурного відпускання.

Розділ 4. Спеціальна фармакологія.

Лікарські засоби, що впливають на тканинний обмін, імунітет.

Засоби для лікування алергійних захворювань

Тема 13. Гормональні та антигормональні препарати.

ЛЕКЦІЯ 13л1

**Гормональні препарати гіпофіза.
Препарати гормону паращитоподібних залоз.
План**

1. Гормональні препарати гіпофіза
Джерела отримання гормональних препаратів. Класифікація. Антигормональні препарати.
 - Препарати передньої частки гіпофіза: кортикотропін, гонадотропін хоріонічний. Дія, застосування.
 - Препарати задньої частки гіпофіза: окситоцин, десмопресин. Дія, застосування.
2. Препарати гормону паращитоподібних залоз Дигідротакістерол. Дія. Застосування. Побічні дії.

**ЛЕКЦІЯ 13.2
Засоби, що впливають на функції щитоподібної залози.
Гіпоглікемічні засоби.
План**

1. Засоби, що впливають на функції щитоподібної залози
 - Гормональні препарати (левотироксин-натрій, трийодтироніну гідрохлорид).
 - Антитиреоїдні препарати та препарати йоду (тіамазол, калію йодид).Фармакодинаміка. Застосування. Побічні дії.
2. Гіпоглікемічні засоби
Поняття про цукровий діабет.
 - а. Інсуліни. Класифікація, номенклатура: інсулін ліспро, інсулін людський середньої тривалості дії (хумодар Б), інсулін гларгін, інсуліни свинячі короткої, середньої та тривалої дії дії (монодар, монодар Б, монодар ультралонг). Фармакодинаміка, застосування. Побічні дії.
 - б. Пероральні гіпоглікемічні засоби:
 - Похідні сульфонілсечовини (карбутамід, толбутамід, глібенкламід, гліквідон);
 - бігуаніди (метформін);
 - інші (акарбоза).Вплив на вуглеводний обмін. Застосування. Побічні ефекти.

**ЛЕКЦІЯ 13.3
Гормональні препарати кори надниркових залоз.
План**

1. Гормональні препарати кори надниркових залоз
2. Препарати глюкокортикостероїдів та мінералокортикостероїдів (мазипредон, метилпреднізолон, тріамциналон, дексаметазон, беклометазону дипропіонат, флунізолід, будезонід, гідрокортизон, флуоцинолону ацетонід, тріамцинолону ацетонід, мометазону фураат, ауробін, дермозолон, мікозолон, синалар-Н, дезоксикортикостерону ацетат).
3. Фармакодинаміка, показання до застосування, побічні ефекти, протипоказання.

**ЛЕКЦІЯ 13.4
Препарати жіночих статевих гормонів.
Препарати чоловічих статевих гормонів. Анаболічні стероїдні засоби.
План**

1. Препарати жіночих статевих гормонів

- a. Естрогени:
 - стероїдні (естрон, естрадіол, етинілестрадіол);
 - нестероїдні (гексестрол, диместрол).
- b. Гестагени: прогестерон, алілестренол та ін. Особливості дії, показання до застосування.
- c. Гормональні протизаплідні (контрацептивні) препарати: ригевідон, логест, антеовін, три-регол, тризистон та ін.
Механізм дії. Схема застосування.
- 2. Препарати чоловічих статевих гормонів
Номенклатура, дія, застосування (тестостерону пропіонат, тетрастерон та ін.).
- 3. Анаболічні стероїдні засоби (нандролону деканоат, метиландростендіол).
Фармакодинаміка, показання до застосування, побічні дії.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 13п1

Гормональні препарати гіпофіза.

Препарати гормону паращитоподібних залоз.

1. Вивчення лікарських препаратів за алгоритмом з цієї теми.
2. Virішення ситуаційних і фармакологічних задач.
3. Фармакотерапевтичний аналіз виписаного рецепта.
4. Обґрунтування вибору лікарського препарату з урахуванням конкретної клінічної ситуації.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 13п2

Засоби, що впливають на функції щитоподібної залози.

Гіпоглікемічні засоби.

Гормональні препарати кори надниркових залоз.

1. Вивчення лікарських препаратів за алгоритмом з цієї теми.
2. Virішення ситуаційних і фармакологічних задач.
3. Фармакотерапевтичний аналіз виписаного рецепта.
4. Обґрунтування вибору лікарського препарату з урахуванням конкретної клінічної ситуації.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 13п3 Препарати жіночих статевих гормонів.

Препарати чоловічих статевих гормонів. Анаболічні стероїдні засоби.

1. Вивчення лікарських препаратів за алгоритмом з цієї теми.
2. Virішення ситуаційних і фармакологічних задач.
3. Фармакотерапевтичний аналіз виписаного рецепта.
4. Обґрунтування вибору лікарського препарату з урахуванням конкретної клінічної ситуації.

Практичні навички:

- розподіл лікарських препаратів за фармакологічними групами;
- надання рекомендації щодо раціонального застосування препаратів;
- попередження про можливу побічну дію препаратів.

Тема 14. Вітамінні препарати.

ЛЕКЦІЯ 14л1

Вітамінні препарати.

План

1. Загальна характеристика вітамінів та їх значення для організму. Авітаміноз, гіповітаміноз, гіпервітаміноз. Класифікація, номенклатура:
2. Препарати жиророзчинних вітамінів (ретинолу ацетат, ергокальциферол,

токоферолу ацетат, менадiон). Особливостi дiї, застосування.

3. Препарати водорозчинних вiтамiнiв (тiамiну хлорид, рибофлавiн, пiридоксину гiдрохлорид, кислота нiкотинова, цiанокобаламiн, кислота аскорбiнова, рутин). Особливостi дiї. Застосування. Побiчнi ефекти.

4. Полiвiтамiннi препарати: геровiтал, дуовiт, пiковiт, вiзивiтта iн.). Застосування їх для профiлактики захворювань та лiкування.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 14п1

Вiтамiннi препарати.

1. Вивчення лiкарських препаратiв за алгоритмом з цiєї теми.
2. Вирiшення ситуацiйних i фармакологiчних задач.
3. Фармакотерапевтичний аналіз виписаного рецепта.
4. Обґрунтування вибору лiкарського препарату з урахуванням конкретної клiнiчної ситуацiї.

Практичнi навички:

- розподiл вiтамiнних препаратiв за фармакологiчними групами;
- надання рекомендацiї щодо рацiонального застосування вiтамiнних препаратiв;
- заміна вiдсутнього в аптецi вiтамiнного препарату на аналогiчний;
- здiйснення фармацевтичної опiки на лiкарські засоби.

Тема 15. Лiкарські засоби, що впливають на обмiн речовин, iмунiтет. Лiкарські засоби для лiкування алергiчних захворювань

ЛЕКЦIЯ 15л1

Лiкарські засоби, що впливають на обмiн речовин.

План

1. Бiогеннi стимулятори
Бiогеннi стимулятори (екстракт алое рiдкий, ФiБС, апiлак, плазмол та iншi). Дiя, показання до застосування.
2. Ферментнi лiкарські засоби
Ферментнi засоби (гiалуронiдаза, трипсин кристалiчний та iн.). Особливостi дiї, застосування.
3. Амiнокислоти, їх застосування (церебролiзин та iн.).
4. Препарати для парентерального харчування. Плазмозамiннi та дезiнтотоксикацiйнi розчини
Плазмозамiннi та дезiнтотоксикацiйнi розчини (полiглукiн, реополiглукiн, розчин натрiю хлориду, розчин Рiнгера-Локка, розчини "Дисоль", "Трисоль" та iншi, гемодез-Н). Порiвняльна характеристика даних засобiв.
Засоби для парентерального харчування (амiнокровiн, глюкоза та iншi).

ЛЕКЦIЯ 15л2

Лiкарські засоби, що впливають на iмуннi процеси. Лiкарські засоби для лiкування алергiчних захворювань.

План

1. Лiкарські засоби, що впливають на iмуннi процеси
 - Iмуностимулятори (продигiозан, тималiн, левамiзол, натрiю нуклеiнат, метилурацил, препарати iнтерферону, ехінацея пурпурова). Дiя. Застосування.
 - Iмунодепресанти (азатiоприн, цитостатичнi засоби, глiококортикостероiди).Дiя. Застосування.
2. Лiкарські засоби для лiкування алергiчних захворювань

Поняття про алергійні реакції. Роль гістаміну в алергійних реакціях. Класифікація, номенклатура:

- антигістамінні засоби (дифенгідрамін, лоратадин, прометазин, хлоропірамін, мебгідролін, клемастин, квіфенадин, ципрогектадин та ін.). Порівняльна характеристика;
- мембраностабілізатори (кетотифен та ін.);
- глюкокортикостероїди (будезонід та ін.). Фармакодинаміка, показання до застосування.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 15п1

Лікарські засоби, що впливають на обмін речовин, імунітет. Лікарські засоби для лікування алергічних захворювань.

1. Вивчення лікарських засобів за алгоритмом з цих тем.
2. Вирішення ситуаційних і фармакологічних задач.
3. Фармакотерапевтичний аналіз виписаного рецепта.
4. Обґрунтування вибору лікарського засобу з урахуванням конкретної клінічної ситуації.

Практичні навички:

- розподіл лікарських засобів за фармакологічними групами;
- надання рекомендацій щодо раціонального застосування лікарських засобів;
- проведення заміни ліків безрецептурного відпуску.

Розділ 5. Спеціальна фармакологія.

Лікарські засоби для лікування інфекційних захворювань

Тема 16. Антисептичні та дезінфекційні засоби

ЛЕКЦІЯ 16л1План

1. Загальна характеристика. Бактеріостатична та бактерицидна дія. Класифікація.
2. Група галогенів та галогеномістких сполук (хлорамін Б, хлоргексидину біглюконат, розчин йоду спиртовий, йодонат, йодинол, трийодметан, йоддицерин, повідон-йод).
3. Окисники (розчин пероксиду водню, калію перманганат, бензоїлпероксид).
4. Кислоти та луги (кислота борна, натрію тетраборат, кислота саліцилова, розчин амоніаку).
5. Солі важких металів (ртуті дихлорид, срібла нітрат, протаргол, коларгол, ксероформ, дерматол, цинку сульфат).
6. Барвники (діамантовий зелений, етакридину лактат, метиленовий синій).
7. Група фенолу (фенол чистий, резорцин, трикрезол).
8. Похідні нітрофурану (нітрофурал, фурапласт, фуразидин).
9. Дьогті, смоли, продукти переробки нафти (дьоготь березовий, іхтіол, вінізоль).
10. Альдегіди та спирти (розчин формальдегіду, лізоформ, гексаметилентетрамін, спирт етиловий).
11. Детергенти (мило зелене, декаметоксин).
12. Засоби інших груп (хлорофіліпт, бензилбензоат та ін.). Фармакодинаміка. Особливості застосування окремих засобів.
13. Гостре отруєння солями ртуті. Перша допомога.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 16п1 **Антисептичні та дезінфекційні засоби**

1. Вивчення лікарських засобів за алгоритмом з цих тем.
2. Вирішення ситуаційних і фармакологічних задач.
3. Фармакотерапевтичний аналіз виписаного рецепта.
4. Обґрунтування вибору лікарського засобу з урахуванням конкретної клінічної ситуації.

Практичні навички:

- розподіл лікарських засобів за фармакологічними групами;
- надання рекомендацій щодо раціонального застосування лікарських засобів;
- проведення заміни ліків безрецептурного відпускання;
- здійснення фармацевтичної опіки на лікарські засоби.

Тема 17. Хіміотерапевтичні лікарські засоби.

ЛЕКЦІЯ 17л1. Антибіотики.

План

1. Історія хіміотерапії. Особливості хіміотерапевтичних засобів. Класифікація.
 2. Антибіотики
 3. Історія відкриття антибіотиків. Принципи антибіотикотерапії.
 4. Природні пеніциліни (бензилпеніциліну натрієва і калієва сіль, феноксиметилпеніцилін, біциліни-1, біцилін-5).
 5. Напівсинтетичні пеніциліни (оксацилін, клоксацилін, ампіцилін, амоксициліну тригідрат, карбеніцилін, пенамецилін, ампіокс, амоксиклав).
 6. Цефалоспорины (цефазолін, цефуросксим, цефотаксим, цефтриаксон, цефпіром, цефепім).
 7. Карбапенеми (іміпенем-циластатин, меропенем).
 8. Макроліди та азаліди (еритроміцин, медікаміцин, джозаміцин, рокситроміцин, кларитроміцин, азитроміцин).
- Механізм дії, фармакодинаміка, застосування, побічні дії.

ЛЕКЦІЯ 17л2. Антибіотики.

План

1. Хлорамфеніколи (левоміцетин).
2. Аміноглікозиди (стрептоміцину сульфат, канаміцину сульфат, гентаміцину сульфат, амікацину сульфат).
3. Тетрацикліни (тетрациклін, метацикліну гідрохлорид, доксицикліну гідрохлорид).
4. Лінкозаміди (ванкоміцин).
5. Фузидини (кислота фузидієва).
6. Поліміксини (поліміксину В сульфат).
7. Антибіотики інших груп (рифампіцин). Механізм дії, фармакодинаміка, застосування, побічні дії. Поняття про засоби для лікування дисбіозу.

ЛЕКЦІЯ 17л3

Сульфаніламідні засоби. Похідні нітрофурану, нафтиридину та 8-оксехіноліну. Фторхінолони.

План

1. Синтетичні хіміотерапевтичні засоби
2. Сульфаніламідні засоби (сульфаніламід, сульфатіазол, сульфадимідин, сульфаetidол, сульфакарбамід, сульфацетамід, сульфаметоксипіридазин, сульфаметоксипіразин, фталілсульфатіазол, ко-тримоксазол). Механізм дії, фармакодинаміка, застосування, побічні дії, принципи дозування сульфаніламідних засобів.

3. Похідні нітрофурану (фуразолідон, фурадонін, фуразидин). Фармакодинаміка, застосування, побічні дії.
4. Похідні 8-оксихіноліну та 4-хінолону (нітроксолін, кислота оксолінієва). Фармакологічна характеристика.
5. Похідні нафтиридину (кислота налідиксова). Фармакодинаміка, застосування, побічні дії.
6. Фторхінолони (ципрофлоксацин, офлоксацин, норфлоксацин, левофлоксацин, моксифлоксацин). Механізм дії, фармакодинаміка, застосування, побічні дії.

ЛЕКЦІЯ 17л4 Протитуберкульозні засоби. Протисифілітичні засоби. Противірусні засоби.

План

1. Протитуберкульозні засоби
Загальна характеристика засобів. Принципи фармакотерапії.
Препарати (ізоніазид, фтівазид, флуоренізид, натрію парааміносаліцилат, кальцію бензамідосаліцилат, стрептоміцину сульфат, рифампіцин, етамбутол, етіонамід, флориміцину сульфат, капреоміцин, етіонамід, тіоацетазон, пасоміцин). Фармакодинаміка, застосування, побічні дії.
2. Протисифілітичні засоби
Препарати (препарати пеніциліну, тетрациклін, еритроміцин, бійохінол, бісверол та інші засоби). Фармакодинаміка, застосування, побічні дії.
3. Противірусні засоби
 - Протималарійні засоби (хініну гідрохлорид, квіноцид, примаквін, прокваніл, хлоридин, хлорохін, мефлохін, фансидар).
 - Протиамебні засоби (метронідазол, еметину гідрохлорид, хініфон, хлорохін).
 - Протиліамбліозні засоби (метронідазол, амінохінол).
 - Засоби для лікування трихомонозу (метронідазол, трихомонацид).
 - Протилейшманіозні засоби (солосурмін, глюкантим). Фармакодинаміка, застосування, побічні дії.

ЛЕКЦІЯ 17л5

Противірусні засоби. Протигрибкові засоби. Протигельмінтні засоби.

План

1. Противірусні засоби
Препарати (ністатин, амфотерицин В, амфоглюкамін, мікогептин, гризеофульвін, клотримазол, кетоконазол, міконазол, флуконазол, біфоназол, ітраконазол, тербінафін, нітрофунгін, ундецин та інші). Фармакодинаміка, застосування, побічні дії.
2. Протигельмінтні засоби
Препарати (піперазину адипінат, левамізол, мебендазол, альбендазол, пірантел, екстракт чоловічої папороті густий, кора гранатника, насіння гарбуза, ніклозамід, дитразину цитрат, хлоксил, празиквантель). Фармакодинаміка, застосування, побічні дії.
3. Противірусні засоби
Препарати (інтерферони, арбідол, ремантадин, оксолін, ацикловір, озельтамівір). Фармакодинаміка, застосування, побічні дії.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 17п1

Антибіотики

1. Вивчення лікарських засобів за алгоритмом з цих тем.

2. Вирішення ситуаційних і фармакологічних задач.
3. Фармакотерапевтичний аналіз виписаного рецепта.
4. Обґрунтування вибору лікарського засобу з урахуванням конкретної клінічної ситуації.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 17п2

Антибіотики

1. Вивчення лікарських засобів за алгоритмом з цих тем.
2. Вирішення ситуаційних і фармакологічних задач.
3. Фармакотерапевтичний аналіз виписаного рецепта.
4. Обґрунтування вибору лікарського засобу з урахуванням конкретної клінічної ситуації.

9. ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 17п3

Сульфаніламідні засоби. Похідні нітрофурану та 8-оксихіноліну. Фторхінолони.

1. Вивчення лікарських засобів за алгоритмом з цих тем.
2. Вирішення ситуаційних і фармакологічних задач.
3. Фармакотерапевтичний аналіз виписаного рецепта.
4. Обґрунтування вибору лікарського засобу з урахуванням конкретної клінічної ситуації.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 17п4

Протитуберкульозні засоби.

1. Вивчення лікарських засобів за алгоритмом з цих тем.
2. Вирішення ситуаційних і фармакологічних задач.
3. Фармакотерапевтичний аналіз виписаного рецепта.
4. Обґрунтування вибору лікарського засобу з урахуванням конкретної клінічної ситуації.

11. ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 17п5

Протисифілітичні засоби. Протипротозойні засоби.

1. Вивчення лікарських засобів за алгоритмом з цих тем.
2. Вирішення ситуаційних і фармакологічних задач.
3. Фармакотерапевтичний аналіз виписаного рецепта.
4. Обґрунтування вибору лікарського засобу з урахуванням конкретної клінічної ситуації.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 17п6

Протигрибкові засоби. Протигельмінтні засоби.

1. Вивчення лікарських засобів за алгоритмом з цих тем.
2. Вирішення ситуаційних і фармакологічних задач.
3. Фармакотерапевтичний аналіз виписаного рецепта.
4. Обґрунтування вибору лікарського засобу з урахуванням конкретної клінічної ситуації.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 17п7

Противірусні засоби.

1. Вивчення лікарських засобів за алгоритмом з цих тем.
2. Вирішення ситуаційних і фармакологічних задач.
3. Фармакотерапевтичний аналіз виписаного рецепта.
4. Обґрунтування вибору лікарського засобу з урахуванням конкретної клінічної ситуації.

ситуації.

Практичні навички:

- розподіл лікарських засобів за фармакологічними групами;
- надання рекомендацій щодо раціонального застосування лікарських засобів;
- проведення заміни ліків безрецептурного відпускання.

Розділ 6. Спеціальна фармакологія.

Тема 18. Протипухлинні лікарські засоби. Діагностичні лікарські засоби. Радіопротектори та засоби, що сприяють виведенню радіонуклідів.

ЛЕКЦІЯ 18.1

Протипухлинні лікарські засоби. Діагностичні лікарські засоби. Радіопротектори та засоби, що сприяють виведенню радіонуклідів.

План

1. Протипухлинні лікарські засоби
 - а. Основні відомості про пухлини. Загальна характеристика протипухлинних засобів. Принципи лікування. Токсичність.
 - б. Класифікація, номенклатура:
 - алкілюючі сполуки (циклофосфан, тіофосфамід);
 - антиметаболіти (меркаптоурин, метотрексат, фторурацил);
 - алкалоїди (колхамін, вінбластин, вінкристин, доцетаксел);
 - антибіотики (брунеоміцин, доксорубіцин);
 - гормональні та антигормональні препарати (фосфестрол, флутамід);
 - ферментні препарати (L-аспарагіназа). Фармакодинаміка. Показання до застосування.
2. Діагностичні лікарські засоби. Радіопротектори та засоби, що сприяють виведенню радіонуклідів
 - а. Діагностичні засоби: барію сульфат для рентгеноскопії, індігокармін, білігност, магневіст та інші. Мета призначення даних засобів.
 - б. Радіопротектори та засоби, що сприяють виведенню радіонуклідів: цистаміну дигідрохлорид, мексамін, батилол. Фармакодинаміка та застосування препаратів.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 18.1

Протипухлинні лікарські засоби. Діагностичні лікарські засоби. Радіопротектори та засоби, що сприяють виведенню радіонуклідів.

1. Вивчення лікарських засобів за алгоритмом з цих тем.
2. Вирішення ситуаційних і фармакологічних задач.
3. Фармакотерапевтичний аналіз виписаного рецепта.
4. Обґрунтування вибору лікарського засобу з урахуванням конкретної клінічної ситуації.

Практичні навички:

- розподіл лікарських засобів за фармакологічними групами;
- надання рекомендації щодо раціонального застосування лікарських засобів;
- інформування лікарів про лікарські засоби.

Тема 19. Ускладнення при лікуванні лікарськими засобами. Перша допомога при гострих отруєннях лікарськими засобами.

ЛЕКЦІЯ 19л1

Ускладнення при лікуванні лікарськими засобами. Перша допомога при гострих отруєннях лікарськими засобами.

План

1. Причини ускладнень лікування лікарськими засобами.
2. Профілактика ускладнень.
3. Перша допомога при гострих отруєннях лікарськими засобами.
4. Антидотна терапія.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 19п1 Ускладнення при лікуванні лікарськими засобами.

Перша допомога при гострих отруєннях лікарськими засобами.

1. Вивчення лікарських засобів за алгоритмом з цієї теми.
2. Вирішення ситуаційних і фармакологічних задач.
3. Обґрунтування вибору лікарського засобу з урахуванням конкретної клінічної ситуації.
4. Робота з таблицею отрут і протиотрут.

Практичні навички:

- розподіл лікарських засобів за фармакологічними групами;
- надання рекомендацій щодо раціонального застосування лікарських засобів;
- попередження про можливу побічну дію ліків.

5. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Всього годин	Кількість годин за видами занять							
		Очна (денна) форма				Заочна форма			
		З викладачем			с/р, інд/р	З викладачем			с/р, інд/р
		Всього	Лекцій	П/з, С/з		Всього	Лекцій	П/з, С/з	
III семестр									
Розділ 1. Вступ. Загальна фармакологія з рецептурою									
Тема 1. Вступ. Загальна фармакологія з рецептурою	29	16	4	12	13	3	1	2	14
Розділ 2. Спеціальна фармакологія. Лікарські засоби, що впливають на нервову систему									
Тема 2. Лікарські засоби, що впливають на аферентну іннервацію	8	6	2	4	2				12

Тема 3. Лікарські засоби, що впливають на еферентну іннервацію. Лікарські засоби, що діють у ділянці холінергічних синапсів	16	10	2	6	2				12
Тема 4. Лікарські засоби, що впливають на еферентну іннервацію. Лікарські засоби, що діють у ділянці адренергічних синапсів.	12	8	2	6	4				12
Тема 5. Лікарські засоби, що пригнічують центральну нервову систему	2	2	2	2	2	3	1	2	12
Тема 6. Лікарські засоби, що збуджують центральну нервову систему	2	2	2	2	2				12
Розділ 3. Спеціальна фармакологія.									
Лікарські засоби, що впливають на різні органи та системи									
Тема 7. Лікарські засоби, що впливають на функції органів дихання	12	6	2	4	6				12
Тема 8. Лікарські засоби, що впливають на серцево-судинну систему	26	20	4	16	6	3	1	2	18
Тема 9. Лікарські засоби, що впливають на функцію нирок	8	4	2	2	4				10
Тема 10. Лікарські засоби, що впливають на міометрій	10	8	2	6	2				8
Всього III семестр	125	82	22	60	43	9	3	6	122
IV семестр									
Тема 11. Лікарські засоби, що діють на кровотворення, систему згортання крові та фібриноліз	12	6	2	4	6				14
Тема 12. Лікарські засоби, що впливають на функції органів травлення	19	14	4	10	5	3	1	2	18
Розділ 4. Спеціальна фармакологія.									
Лікарські засоби, що впливають на тканинний обмін, імунітет.									

Засоби для лікування алергійних захворювань									
Тема 13. Гормональні та антигормональні препарати	24	18	4	14	6				20
Тема 14. Вітамінні препарати.	12	6	2	4	6				12
Тема 15. Лікарські засоби, що впливають на обмін речовин, імунітет. Лікарські засоби для лікування алергічних захворювань	14	8	2	6	6				14
Розділ 5. Спеціальна фармакологія. Лікарські засоби для лікування інфекційних захворювань									
Тема 16. Антисептичні та дезінфекційні засоби	12	6	2	4	6	3	1	2	12
Тема 17. Хіміотерапевтичні лікарські засоби	28	24	6	18	4				18
Розділ 6. Спеціальна фармакологія									
Тема 18. Протипухлинні лікарські засоби. Діагностичні лікарські засоби. Радіопротектори та засоби, що сприяють виведенню радіонуклідів	12	8	2	6	4		2	4	12
Тема 19. Ускладнення при лікуванні лікарськими засобами. Перша допомога при гострих отруєннях лікарськими засобами	12	8	4	4	4	3	1	2	10
Всього IV семестр	145	98	28	70	47	9	3	6	130
Всього	270	180	50	130	90	18	6	12	252

6. Самостійна робота

№	Назви тем	Години
III СЕМЕСТР		
1	Рецептура твердих та м'яких лікарських форм.	5
2	Рецептура рідких та ін'єкційних лікарських форм.	5
3	Лікарські засоби, що впливають на аферентну іннервацію.	3

4	Лікарські засоби, що впливають на еферентну іннервацію. Лікарські засоби, що діють у ділянці холінергічних синапсів	3
5	Лікарські засоби, що впливають на еферентну іннервацію. Лікарські засоби, що діють у ділянці адренергічних синапсів	2
6	Засоби для наркозу. Спирт етиловий. Снодійні засоби. Протисудомні засоби.	2
7	Анальгетики.	2
8	Психотропні засоби пригнічувальної дії.	2
9	Лікарські засоби, що збуджують центральну нервову систему	3
10	Лікарські засоби, що впливають на функції органів дихання	2
11	Кардіотонічні лікарські засоби. Протиаритмічні лікарські засоби. Антиангінальні лікарські засоби.	3
12	Гіпохолестеринемічні лікарські засоби. Лікарські засоби, які впливають на мозковий кровообіг.	3
13	Антигіпертензивні лікарські засоби	3
14	Лікарські засоби, що впливають на функцію нирок	2
15	Лікарські засоби, що впливають на міометрій.	3
16	Лікарські засоби, що діють на кровотворення, систему згортання крові та фібриноліз.	3
	Всього за семестр	43
IV СЕМЕСТР		
1	Лікарські засоби, що впливають на апетит. Лікарські засоби, що регулюють секреторну функцію шлунку.	3
2	Лікарські засоби, які застосовують при порушенні секреції підшлункової залози. Гепатотропні лікарські засоби.	3
3	Бльовотні та протиблювотні лікарські засоби. Проносні та протипроносні лікарські засоби	3
4	Гормональні препарати гіпофіза. Препарати гормону паращитоподібних залоз	3
5	Засоби, що впливають на функції щитоподібної залози. Гіпоглікемічні засоби. Гормональні препарати кори надниркових залоз	3
6	Препарати жіночих статевих гормонів Препарати чоловічих статевих гормонів. Анаболічні стероїдні засоби	3
7	Вітамінні препарати.	3
8	Лікарські засоби, що впливають на обмін речовин, імунітет. Лікарські засоби для лікування алергічних захворювань	3
9	Антисептичні та дезінфекційні засоби	3
10	Антибіотики	3
11	Синтетичні хімотерапевтичні засоби	3
12	Протитуберкульозні засоби.	3
13	Протисифілітичні засоби. Протипротозойні засоби.	3
14	Протигрибкові засоби Протигельмінтні засоби	2
15	Противірусні засоби	2
16	Протипухлинні лікарські засоби. Діагностичні лікарські засоби. Радіопротектори та засоби, що сприяють виведенню радіонуклідів.	3
17	Ускладнення при лікуванні лікарськими засобами. Перша допомога при гострих отруєннях лікарськими засобами.	3

	Всього за семестр	47
	Загальна кількість годин	90

7. Темати лабораторних занять

Лабораторні роботи не передбачені навчальним планом.

8. Методи навчання

Навчальний процес з дисципліни «Фармакологія» здійснюється із застосуванням поєднання традиційних та сучасних методів навчання, спрямованих на формування системних знань, клінічного мислення та професійних компетентностей здобувачів освіти. Використовуються словесні (лекція, пояснення, бесіда), наочні (демонстрація презентацій, схем, фармакологічних таблиць) та практичні методи (розв'язання ситуаційних задач, аналіз клінічних випадків, робота з лікарськими засобами та рецептурою). Особлива увага приділяється інтерактивним методам, зокрема обговоренням, роботі в малих групах та кейс-методу.

З метою підвищення ефективності засвоєння матеріалу застосовуються елементи проблемно-орієнтованого та компетентнісного підходів, що сприяють розвитку аналітичного мислення та здатності приймати обґрунтовані рішення у професійній діяльності. У процесі навчання активно використовуються інформаційно-комунікаційні технології, електронні освітні ресурси та тестові завдання для самоконтролю знань. Самостійна робота здобувачів освіти включає опрацювання теоретичного матеріалу, підготовку до практичних занять, виконання індивідуальних завдань та підготовку до підсумкового контролю.

9. Методи контролю

Поточний контроль – здійснюється під час практичних та семінарських занять, а також шляхом відпрацювання заборгованостей і незадовільних оцінок, проведення індивідуальних консультацій.

Підсумковий контроль – семестровий іспит (залік).

10. Критерії оцінювання знань та вмінь

При засвоєнні кожної теми модулю за поточну навчальну діяльність студента виставляються оцінки за бальною шкалою, у межах визначеної для теми кількості балів.

Конвертація кількості балів за освітній компонент в оцінки за шкалою ECTS та національною шкалою

Бали	Національна оцінка	ECTS
90–100	Відмінно (зараховано)	A
82–89	Дуже добре (зараховано)	B
75–81	Добре (зараховано)	C
67–74	Задовільно (зараховано)	D
60–66	Достатньо (зараховано)	E
35–59	Незадовільно (незараховано)	FX
1–34	Не допущений	F

Оцінка з освітнього компоненту FX, F виставляється студентам, яким не зараховано хоча б один модуль з освітнього компоненту після завершення її вивчення.

Оцінка FX виставляється студентам, які набрали мінімальну кількість балів за поточну навчальну діяльність, але не склали підсумковий контроль. Вони мають право на повторне складання не більше 2 разів під час канікул та впродовж 2 (додаткових) тижнів після закінчення семестру за графіком, затвердженим директором.

Студенти, які одержали оцінку F по завершенню вивчення освітнього компоненту (не виконали робочу програму хоча б з одного модулю, або не набрали за поточну навчальну діяльність з модулю мінімальну кількість балів) повинні пройти повторне навчання за індивідуальним навчальним планом.

За національною шкалою

1. Оцінка "ВІДМІННО" виставляється студенту, який:
 - грамотно та твердо засвоїв програмний матеріал;
 - повно та логічно викладає знання та розуміння механізму дії ліків, модульне можливу їх побічну дію;
 - вміє обґрунтувати практичну значимість фармакодинаміки та фармакокінетики лікарських засобів;
 - не відчуває утруднення при видозміні питання;
 - дає повну та ґрунтовну відповідь при вирішенні ситуаційних задач;
 - впевнено орієнтується у лікарських препаратах;
 - чітко володіє практичною навичкою виписування рецептів, безпомилково виписує лікарські препарати в різних лікарських формах.
2. Оцінка "ДОБРЕ" виставляється студенту, який:
 - добре знає програмний матеріал та грамотно викладає його;
 - не допускає суттєвих неточностей при характеристиці дії ліків;
 - твердо орієнтується у механізмах дії лікарських засобів, упоказаннях та протипоказаннях до їх застосування;
 - добре знає лікарські препарати;
 - вміє застосовувати теоретичні знання при вирішенні ситуаційних задач;
 - добре володіє навичкою виписування рецептів.
3. Оцінка "ЗАДОВІЛЬНО" виставляється студенту, який:
 - має знання тільки основного матеріалу, не володіє його деталями;
 - допускає неточності при викладі матеріалу, узагальнено характеризує фармакодинаміку ліків;
 - недостатньо знає лікарські препарати;
 - відчуває утруднення при вирішенні ситуаційних задач;
 - недостатньо володіє практичною навичкою виписування рецептів.
4. Оцінка "НЕЗАДОВІЛЬНО" виставляється студенту, який:
 - не знає значної частини програмного матеріалу;
 - допускає суттєві помилки при характеристиці дії ліків;
 - не знає лікарських препаратів;
 - невірно вирішує ситуаційні задачі;
 - допускає грубі помилки при виписуванні рецептів.

11. Перелік питань до семестрового екзамену

1. Рецепт, його структура та значення.
2. Правила виписування твердих лікарських форм (порошків, таблеток, драже, капсул).
3. Правила виписування м'яких лікарських форм (свічок, мазей, паст, лініментів).
4. Правила виписування рідких лікарських форм (настоянок, екстрактів, новогаленових препаратів, відварів, настоїв, мікстур, розчинів, лікарських форм для ін'єкцій).
5. Визначення фармакології як науки, її місце серед медичних та фармацевтичних наук. Значення фармакологічних знань для практичної діяльності фармацевта.
6. Фармакокінетика, її етапи.
7. Шляхи введення лікарських засобів в організм, їх порівняльна характеристика.
8. Фармакодинаміка, механізм дії ліків.
9. Види дії лікарських засобів.
10. Негативні види дії ліків, їх причини.
11. Комбінована дія ліків (синергізм, антагонізм).
12. Ендогенні фактори, що впливають на дію ліків. Їх характеристика.
13. Екзогенні фактори, що впливають на дію ліків. Їх характеристика.
14. Класифікація засобів, що впливають на ПНС.
15. Класифікація засобів, що діють на аферентні нерви.
16. Місцевоанестезуючі засоби. Порівняльна характеристика, застосування при різних видах анестезії.
17. В'яжучі, обволікальні та адсорбівні лікарські засоби. Механізм дії. Застосування.
18. Подразнювальні засоби. Фармакодинаміка, застосування.
19. Класифікація засобів, що діють на еферентні нерви.
20. Класифікація засобів, які діють у ділянці холінергічних синапсів.
21. М-холіноміметичні засоби. Механізм дії, фармакодинаміка, застосування, побічні дії.
22. Н-холіноміметики. Особливості дії. Застосування. Токсична дія нікотину. Шкідливість куріння. Засоби, які застосовуються для відвикання.
23. Антихолінергічні засоби. Механізм дії. Фармакодинаміка. Застосування. Побічні дії.
24. Отруєння ФОС, невідкладна допомога при отруєнні.
25. М-холіноблокуючі засоби. Порівняльна характеристика засобів. Гостре отруєння атропіном. Невідкладна допомога.
26. Гангліоблокатори. Фармакодинаміка, застосування, побічні дії.
27. Міорелаксанти. Механізм дії, фармакодинаміка, застосування.
28. Класифікація засобів, які діють у ділянці адренергічних синапсів.
29. Альфа-адреноміметики. Механізм дії, фармакодинаміка, застосування, побічні дії, порівняльна характеристика засобів.
30. β -адреноміметики. Механізм дії, фармакодинаміка, застосування, побічні дії, порівняльна характеристика засобів.
31. α , β -адреноміметики. Механізм дії, фармакодинаміка, застосування, побічні дії, порівняльна характеристика засобів.
32. α -адреноблокатори. Механізм дії, фармакодинаміка, застосування, побічні дії, порівняльна характеристика засобів.
33. β -адреноблокатори. Механізм дії, фармакодинаміка, застосування, побічні дії, порівняльна характеристика засобів.
34. Механізм дії, фармакодинаміка, застосування, побічні дії симпатолітиків.

35. Класифікація засобів, що діють на ЦНС.
36. Засоби для інгаляційного наркозу. Їх фармакологічна характеристика.
37. Засоби для неінгаляційного наркозу. Їх фармакологічна характеристика.
38. Спирт етиловий. Місцева та резорбтивна дія. Застосування в медичній та фармацевтичній практиці.
39. Гостре отруєння спиртом етиловим. Невідкладна допомога. Хронічне отруєння (алкоголізм). Лікування.
40. Снодійні засоби. Їх фармакологічна характеристика.
41. Порівняльна характеристика засобів для лікування епілепсії.
42. Порівняльна характеристика протипаркінсонічних засобів.
43. Наркотичні анальгетики. Механізм дії, порівняльна характеристика препаратів, побічні дії. Отруєння морфіном, невідкладна допомога при гострому отруєнні.
44. Порівняльна характеристика нестероїдних протизапальних засобів, побічні дії.
45. Класифікація психотропних засобів.
46. Седативні засоби. Фармакодинаміка, застосування, побічні дії бромідів.
47. Транквілізатори. Їх фармакологічна характеристика.
48. Нейролептики. Фармакодинаміка, застосування, побічні дії.
49. Фармакологічна характеристика антидепресантів.
50. Механізм дії, фармакодинаміка, застосування, побічні дії ноотропних засобів.
51. Порівняльна характеристика психостимуляторів.
52. Фармакодинаміка, застосування загальнотонізуючих засобів.
53. Фармакологічна характеристика аналептиків.
54. Класифікація протикашльових та відхаркувальних засобів.
55. Порівняльна характеристика протикашльових засобів.
56. Порівняльна характеристика відхаркувальних засобів.
57. Засоби для лікування бронхіальної астми.
58. Загальна характеристика серцевих глікозидів. Класифікація. Особливості дії. Застосування при гострій серцевій недостатності.
59. Гостре отруєння серцевими глікозидами. Невідкладна допомога.
60. Порівняльна характеристика антиаритмічних засобів.
61. Фармакологічна характеристика антиангінальних засобів.
62. Класифікація гіпотензивних засобів.
63. Порівняльна характеристика засобів для лікування атеросклерозу.
64. Засоби, що застосовуються при інфаркті міокарда.
65. Порівняльна характеристика засобів, що покращують мозковий кровообіг.
66. Класифікація сечогінних засобів за механізмом дії.
67. Застосування інгібіторів АПФ та сечогінних засобів у лікуванні гіпертонічної хвороби.
68. Засоби, які гальмують утворення конкрементів та полегшують їх виділення з сечею. Застосування їх у лікуванні подагри та сечокам'яної хвороби.
69. Класифікація маткових лікарських засобів.
70. Порівняльна характеристика маткових засобів.
71. Засоби для лікування гіпохромних та гіперхромних анемії, їх фармакодинаміка та побічні дії.
72. Фармакологічна характеристика засобів, що зменшують зсідання крові, фібриноліз та агрегацію тромбоцитів.
73. Порівняльна характеристика коагулянтів та антифібринолітичних засобів.
74. Засоби, що впливають на апетит, механізм дії, фармакодинаміка, застосування, побічні дії.
75. Засоби, що призначаються при недостатній секреції залоз шлунку. Порівняльна характеристика ферментних препаратів.
76. Засоби, що застосовуються при надмірній секреції залоз шлунку. Класифікація,

порівняльна характеристика окремих препаратів.

77. Блювотні та протиблювотні засоби, їх застосування.
78. Засоби для лікування гострого та хронічного панкреатиту. Їх фармакодинаміката побічні дії.
79. Фармакологічна характеристика гепатотропних засобів.
80. Класифікація проносних засобів.
81. Порівняльна характеристика проносних засобів.

12. Перелік питань до диференційованного заліку

1. Препарати гормонів передньої та задньої долей гіпофіза, їх фармакодинаміка, застосування та побічні дії.
2. Характеристика засобів для корекції функції щитоподібної залози.
3. Гіпоглікемічні засоби та їх застосування при різних формах тяжкості цукрового діабету.
4. Порівняльна характеристика препаратів глюкокортикостероїдів для перорального та парентерального застосування.
5. Порівняльна характеристика препаратів глюкокортикостероїдів для зовнішнього застосування.
6. Дезоксикортикостерону ацетат. Дія на водно-мінеральний обмін. Застосування, побічні дії.
7. Порівняльна характеристика препаратів чоловічих статевих гормонів.
8. Анаболічні стероїдні препарати, фармакодинаміка, застосування, побічні дії.
9. Препарати естрогенів та гестагенів, фармакодинаміка, застосування, побічні дії.
10. Пероральні гормональні контрацептивні засоби. Характер дії. Застосування.
11. Порівняльна характеристика препаратів водорозчинних вітамінів.
12. Порівняльна характеристика препаратів жиророзчинних вітамінів та вітаміноподібних засобів.
13. Класифікація протиалергічних засобів. Порівняльна характеристика антигістамінних засобів.
14. Біогенні стимулятори та ферментні препарати, їх фармакодинаміка та застосування.
15. Імуностимулятори. Імунодепресанти. Особливості дії. Застосування.
16. Плазмозамінні рідини та засоби для парентерального харчування. Фармакодинаміка, застосування.
17. Класифікація антисептичних та дезінфекційних засобів.
18. Відмінність між антисептичними та дезінфекційними засобами. Порівняльна характеристика засобів, що містять йод, окисників, солей важких металів. Гостре отруєння солями ртуті, невідкладна допомога.
19. Порівняльна характеристика барвників, похідних нітрофурану, альдегідів з групи антисептичних та дезінфекційних засобів.
20. Класифікація хіміотерапевтичних засобів. Принципи хіміотерапії.
21. Фармакологічна характеристика похідних нітрофурану, 8-оксихіноліну, 4-хінолону, нафтиридину, фторхінолонів.
22. Класифікація сульфаніламідних засобів, спектр протимікробної дії, принципи дозування, застосування та побічні дії.
23. Класифікація антибіотиків за хімічною структурою, спектром дії та за механізмом дії. Принципи раціонального призначення антибіотиків.
24. Класифікація, фармакологічна характеристика β -лактамних антибіотиків.
25. Фармакологічна характеристика тетрациклінів, макролідів та хлорамфеніколів.
26. Класифікація та фармакологічна характеристика протитуберкульозних

- препаратів. Застосування антибіотиків з групи аміноглікозидів у лікуванні туберкульозу.
27. Протисифілітичні засоби. Класифікація, фармакодинаміка окремих препаратів та їх побічні дії.
 28. Фармакологічна характеристика засобів для лікування амебіази, лямбліозу, трихомонозу та лейшманіозу.
 29. Протималярійні препарати. Їх застосування для лікування малярії та профілактики.
 30. Класифікація, механізми дії антигельмінтних засобів. Особливості застосування при різних формах гельмінтозів.
 31. Протимікозні засоби. Загальна характеристика. Класифікація, застосування при різних видах мікозів.
 32. Фармакологічна характеристика протівірусних засобів.
 33. Класифікація засобів для лікування онкологічних захворювань, фармакодинаміка, побічні дії.
 34. Діагностичні засоби. Їх застосування.
 35. Радіопротектори та засоби, що сприяють виведенню радіонуклідів. Механізм дії, застосування.
 36. Ускладнення фармакотерапії. Причини їх виникнення. Профілактика ускладнень.
 37. Загальні принципи невідкладної терапії при гострих отруєннях.
 38. Антидотна терапія.

13. Література

Навчальна

1. Нековаль І.В., Казанюк Т.В. Фармакологія: Підручник 10-е вид., перероб. і доп. К: Медицина, 2022. 552 с.
2. Фармакологія за Рангом і Дейлом : у 2 т. Т. 2 / Джеймс М. Ріттер [та ін.]. – 9-е вид. – Київ : «Медицина», 2022. – 352 с.

Додаткова

1. Фармакологія за Рангом і Дейлом : у 2 т. Т. 1 / Джеймс М. Ріттер, Род Флавер, Грем Гендерсон та ін. – 9-е вид. – Київ : ВСВ «Медицина», 2022. – 588 с.
2. Клінічна фармакологія : навчальний посібник / М. В. Хайтович, Г. В. Зайченко, І. О. Афанасьєва та ін. – Київ : ВСВ «Медицина», 2024. – 335 с.
3. Фармакологія : навчально-методичний посібник з позааудиторної та аудиторної роботи здобувачів вищої освіти / С. Ю. Штриголь, І. М. Риженко, К. Г. Щокіна та ін. ; за ред. проф. С. Ю. Штриголя. – Харків : Вид-во НФаУ, 2023. – 277 с.
4. Фармакологія : підручник / І. В. Нековаль, Т. В. Казанюк. – 10-е вид. – Київ : ВСВ «Медицина», 2024.
5. Rang & Dale's Pharmacology / James M. Ritter, Rod J. Flower, Graeme Henderson et al. – 10th ed. – Elsevier, 2023. – 872 p.
6. Katzung's Basic & Clinical Pharmacology / Bertram G. Katzung, Anthony J. Trevor. – 16th ed. – McGraw Hill, 2024.

Інформаційні ресурси

1. World Health Organization — <https://www.who.int>
2. European Medicines Agency — <https://www.ema.europa.eu>

3. U.S. Food and Drug Administration — <https://www.fda.gov>
4. National Center for Biotechnology Information — <https://www.ncbi.nlm.nih.gov>
5. PubMed — <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov>
6. Drugs.com — <https://www.drugs.com>
7. Medscape — <https://www.medscape.com>
8. RxList — <https://www.rxlist.com>
9. British National Formulary — <https://bnf.nice.org.uk>
10. National Institute for Health and Care Excellence — <https://www.nice.org.uk>
11. Державний експертний центр МОЗ України — <https://dec.gov.ua>
12. Міністерство охорони здоров'я України — <https://moz.gov.ua>
13. Компендіум лікарські препарати — <https://compendium.com.ua>
14. Державний реєстр лікарських засобів України — <http://www.drlz.com.ua>
15. Cochrane — <https://www.cochranelibrary.com>